

נדה סוף ל:

משה שווערד

1. ערוך לנר מסכת נדה דף ל עמוד ב
ומה שמלמדין אותו כל התורה אף שקודם לידתו משכחין אותו י"ל הטעם כיון שמשביעין אותו לקיים התורה ואם לא ידע התורה אין שבועתו שבועה שלא ידע על מה נשבע:

2. פתח עינים מסכת נדה דף ל עמוד ב
ומשכחו. [א] ואפשר דהוצרכו לכך משום שרוצים להשביעו כמ"ש בסמוך שמשביעין אותו תהי צדיק וכו' ואם לא ידע על מה נשבע. [ב] דהגם שמושבע ועומד מהר סיני שם היה לנשמה לחוד. ועתה שכבר הנשמה בגוף פנים חדשות באו לכאן ולכך מלמדין אותו כל התורה כלה ומשביעין אותו להיות צדיק והיינו לקיים התורה שלמדוהו:

3. ספר בניהו בן יהוידע על נדה דף ל/ב
שם תכרע כל ברך זה יום המיתה, תשבע כל לשון זה יום הלידה. קשה הוה ליה להקדים יום הלידה. ונ"ל בס"ד על פי מ"ש חכמי המוסר דהמיתה סיבבה הלידה, דאם לא היו מתים לא היו נושאים נשים כדי להוליד בנים, אך מחמת שמתים רוצה שיהיה לו זכר קיים, לכך רוצה להוליד בנים. ומ"ש היה בעיניך כרשע. נראה אע"ג שהוא צדיק עם כל זה אם יסתכל בעונות שהם בעקביו שהם כעס וגאווה וכיוצא ששקולים לעונות חמורות ימצא עצמו כרשע בכף הזמיון, על דרך שאמרו כל הכועס כאלו עובד ע"ז, כל המתגאה כאלו עובד ע"ז, וכל המלכין פני חבירו כאלו שופך דמים. אי נמי אע"פ שאתה צדיק בגלגול זה תהיה בעיניך כרשע מצד גלגול הקודם, וכאשר נמצא באיוב שהיה גלגול תרח עובד צלמים. אי נמי בעיניך כרשע מצד שיש עונות שעושיין אחרים ואינו מוחה בהם ונקראים על שמו, כמו שאמר בגמרא [שבת נ"ד ע"ב] על פרתו של ר' אלעזר בן עזריה דשל שכינתו היתה ונקראת על שמו.

4. מהר"ץ חיות מסכת נדה דף ל עמוד ב
היה בעיניך כרשע. נ"ב והיפוך מצינו שאמרו חז"ל אל תהי רשע בפני עצמך [אבות פ"ב מי"ג] ואמרו סנהדרין (לה ע"א) חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם והיינו שצריך האדם להחזיק כי עדיין יש תקנה לחטאתו ולא כאלישע בן אבויה שאמר עד דליתנהי מהאי עלמא ליתנהי בהווא עלמא (חגיגה טו ע"א) רק יחשוב כי יוכל לתקן זדונותיו ע"י תשובה שלמה ושלא יהיה בעיניו כרשע גמור שאין לו תקומה עוד דבכה"ג מדמה בעיניו כי הרשות בידו לעשות כל התועבות אשר שונא ה' מפני שכבר אבד סברו אבל עכ"פ יהיה בעיניו תדיר כאיש אשר לא יצא ידי חובתו עדיין. ועוד חסר לו שלמות רבות ומפ"ז לא סתרי המאמרים האלו אז"ז:

5. מכתב מאליהו [ח"ד, ע' 282]

בא מלאך וסטריו על פיו

"וכיון שבא [העובר] לאויר העולם בא מלאך וסטריו על פיו ומשכחו כל התורה כולה". (נדה ל:). פירוש: היציאה לאויר העולם היא ההכאה המשכחת, כי ההתקרבות לעולם הזה, אפילו של תינוק בשעה שנולד ואין בו עדיין שום דעת, בכחה לשכח כל התורה כולה. (מפי רש"ז שפירא מירושלים בשם הרנצ"פ ז"ל הסבא מסלבודקא).

6. ביאור הגר"א - משלי פרק טז פסוק כז
נפש עמל וגו' כמ"ש אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת והיינו שלומדין לאדם בבטן אמו כל התורה מה שיהיה ביכולת האדם להשיגה כל ימי עמדו בזה העולם וזהו כי לכך נוצרת וז"ש יגעת ומצאת תאמין כי מה שהיה ואבד יוכל להמצא וזהו כי אכף עליו פיהו כלומר פיהו שלמד כל התורה קודם בואו לאויר העולם הוא מכיפו ומכריחו שיעמול במע"ט הרבה כי צריך לעשות הרבה יותר מלימודו כמ"ש יותר מלימודך עשה כל הלומד תורה ואינו מקיימה כו' ועוד שפיהו מכריחו ללמוד תמיד למצוא אבידתו:

7. פנינים משלחן הגר"א עה"ת

ומצאתי, תאמין" (מגילה ו, ב), "מצאתי דייקא, כמוצא אבידה, לפי שהוא חלקו. לפי זה אם לא היו מלמדין אותו במעי אמו, איך יכול למצוא על ידי יגיעתו, ואם לא היה שוכח לא היה צריך ליגע, ואס-כן בטל שכר ועונש. לכן מלמדין אותו חלק תורתו במעי אמו, זה נקרא כל התורה, רצה לומר, כל חלק נשמתו. ובצאתו לאויר העולם הוא נשכח ממנו, ואחר-כך על ידי יגיעתו מוצא אבידתו.

והשתא אתי שפיר, 'כל הלומד תורה ואינו משמר אותה נוח לו וכו' ולא יצא לאויר העולם', כי בשביל הלימוד בלבד לא היה צריך לצאת לאויר העולם, כי גם במעי אמו למד כל חלקו. אבל המקיים, משלים כוונת הבריאה, מה שלא היה יכול לקיים בעודו במעי אמו, הגם שלמדה. (מעלות התורה, מהגיר אברהם אחי רבנו)

= נוסח אחר:

יש לתת טעם וסברה מה ראה ה' הטוב על ככה, ללמד לאדם בתחילה כל התורה כולה טרם צאתו לאור עולם, ולהשכיחה שוב ממנו כשבא לאויר העולם, והלא דבר הוא.

ושמעתי בזה בשם הגאון רשכ"ה התנא האלקי מוהר"א מווילנא זלה"ה, כי טוב מאד עשה ה' בהשגחתו יתברך, ללמד לאדם, טרם יוצאו לעולם השפל מלא הבל וריק ותהו, כל התורה כולה. דאלולי כן אין כל בריה ולשון היתה יכולה להשיג רוחניות התורה וקדושתה ואצילותה, והיה מן הנמנע להשיג עמקי סודותיה. ולפיכך מלמדין אותו כל התורה כולה טרם צאתו, שעדיין אינו מלוכלך בחטא ויכול להשיגה, ואחר-כך כשלומדים עמו בעולם הזה, נשמתו נזכרת מה שלמדה כבר ונקל לה להשיגה, כי נזכר האדם מה שלמד כבר. וזהו אמרם "יגעתי ומצאתי תאמין", דמצאיה שייך רק על דבר הנאבד, והיינו התורה שלמד האדם ושכחה כשסטרוהו על פיו, ואחרי היגיעה שוב הוא משיג חלקו והיינו יגעתי ומצאתי את הנאבד.

ומה שהוצרך לסטור על פיו ולשכחו, גם הוא לטובת האדם ומחסדי האל יתברך. כי אילו בא האדם לאור עולם ותלמודו בידו, והיה יודע כל התורה כולה בלי עמל ויגיעה, לא היה

כו.ג. אם בחקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם.

"כל הלומד תורה ואינו משמר אותה, נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם, שנאמר תשמרון לעשות" (תנחומא עקב פ"ו).

ואמר אחי, הגאון ז"ל, שהוא על פי מה דאיתא במס' נדה (ל, ב), כשהתינוק במעי אמו מלמדין אותו כל התורה, כיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטרו וכו'. ולכאורה צריך עיון, מה תועלת יש במה שמלמדים אותו ואחר-כך משכחין אותו, והוי כלא למד כלל.

ונראה על פי מה שכתב האלשיך הקדוש על מה שאנו אומרים 'ותן חלקנו בתורתך', לפי שכל הנשמות עמדו על הר סיני וקבלו כל אחד חלקו בתורה. וזהו שאמרו חז"ל "יגעתי

מקבל שכר עליה. אבל עתה שהוא צריך לחזר אחריה, ולטרוח בה ולהגות בה יומם ולילה, הוא מקבל שכרו משלם, בזה ובבא. עד כאן דברי הגאון הנ"ל זלה"ה, ודברי פי חכם חן ושפתיים יושק.

(פתחי נדה, להגיר בצלאל רנשבורג, תלמיד הנודע ביחודה ודיין בעיר פראג, נפטר ב"ח תשרי תקפ"א, נדה ל, ב)

8. ביאור הגר"א - משלי פרק ו פסוק לג

נגע וקלון ימצא וחושב כאן השבעה דיניו שיעבור על האדם כמ"ש בזה פרשת נשא והן א' תיכף קודם מיתתו באו ג' מלאכים א' חושב כל הרגעים שהיה בעולם ונטל חשבונו מה עשה בהם והב' חושב העבירות שעשה והג' שלמד את תורה בבטן אמו ועכשיו בא לראות אם הם שלמים אתו הב' הוא אחר מיתה כשמוליכין אותו לקבר מכריזין לפניו וי לפלוני דמריד במלכא ונידון אז הג' כשמכניסין אותו לקבר נידון למעלה הד' הוא חיבוט הקבר נידון כל אבר ואבר שנהנה בעה"ז שלא במצוה הה' דינא דתולעתא שהתולעים אוכלין אותו ונפשו עליו תאבל הו' כף הקלע ונעשה רוח הז' הגיהנם וזהו נגע בגיהנם וקלון בכף הקלע שנעשה רוח והיה דראון לכל בשר שהכל רואין אפילו החיים וחרפתו לא תמחה היא מה שאוכלין התולעים את בשרו ונפשו עליו תאבל על גודל בזיונו ואמר לא תמחה כמ"ש ותולעתם לא תמות:

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

ובסה"ק נועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה משוך) מפרש, דלולי זה לא היה אפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאותו, ולכן ההכרחי ללמדו כל התורה שעל ידו יכול לשבר כח ותאות הגוף, ועוד דאם לא היו מלמדין אותה לא היה באפשרי לקבל וללמוד אח"כ את התורה, וכזה יהא לו בנקל לקבל וללמוד התורה, אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך, לא

היה תועלת בכריאותו כלל, כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאווה, כי היה כבר מלא תורה כו', ואעפ"כ נשאר הרושם בו, וצריך לעבוד בכל כחו לעורר הרושם הנרשם בו, לבוא אל המעלה שהיה בו קודם בכריאותו וכו' נוע"י מש"כ בפי חיי שרה ד"ה א"י ואברהם זקן]. וכזה כתב בסה"ק

כתב הדרישה (יו"ד סוס"י רסד) מה שנוהגין בשבת לבקר אצל תינוק הנולד, משום שהוא אבל על תורתו ששכח כדאיתא בגמ' כאן, ונראה משו"ה ניתנה מילה לשמונה ימים אחר שעברו ימי אבלות. וכ"כ המהרש"ל בהגהות לטור (יו"ד סי' רסה). ועי' במגדל עוז (כ:): שהסעודה בליל שבת קודם המילה נקרא שלום זכר, והוא לשון זכרון וזכירה, כלומר מפני ששכח התורה שלמד במעי אמו כו', וזכרוה מאחר שבא להשכיחו, וזה דוקא בשבת לפי שנא' בה ג"כ זכור, עי"ל שנקרא זכור ע"ש שבאין להזכירו שבועתו שמשביעין אותו בשעת לידתו.

10. ספר בניהו בן יהוידע על נדה דף לא/א

דומה לאגוז מונח בספל של מים. דמהו לאגוז שסובל שני פירושים, אחד אגוז גימטריא טוב, ואחד אגוז גימטריא חט, כמ"ש רמ"א ז"ל בשולחן ערוך אורח חיים בהגה"ה הלכות ראש השנה [סי' תקפ"ז סעי' ב'] דאין אוכלים אגוז בראש השנה, כן האדם בעודו עובר אין יוצא ממנו שום פועל עד אחר הלידה או יהיה טוב או יהיה חט, נמצא כאגוז ששוקע לצד ימין ולצד שמאל:

1. גבורות ה' פרק כח

ויאמר משה אל ה' בי ה' לא איש דברים אנכי וגו'. יש להקשות משה שהיה לו כל המעלות ואף שלימות הגוף היה לו כמו שאמרו על קומתו ובכל דבר איך היה זה שלא היה איש דברים ... דע כי מפני שהיה משה רחוק מן החומר, ואין כח בלתי נבדל מן החמרי כמו הפה והלשון, שכח הראיה והשמיעה אין פעולתם בתנועה רק במנוחה... ולכך לא היה למשה כח הדבור שהוא גשמי... ופירוש זה כי האדם מתחבר בו הנשמה אל החומר... וכן תרגם אונקלוס (בראשית ב') ויהי האדם לנפש חיה והוה לרוח חיה ממללא. כי האדם צורתו חבור הנשמה השכלית והגוף ביחד, ודבר זה הוא עצמו כח המדבר שהוא נשמה עם הגוף כמו שיתבאר, וכח המדבר הוא גמר צורתו, וכל זמן שהוא בבטן אמו אין לו רוח ממללא עד שהוא יוצא לאויר העולם. והכאה הזאת שהוא מכה על פיו, רצה לומר גמר צורתו, ונקרא זה הכאה על פיו, כי כן גמר צורה של כלי נקרא מכה בפטיש המכה על הכלי בגמר מעשה זהו גמר מלאכתו, כן גמר צורתו שהוא חי מדבר הוא נעשה על ידי גמר פיו ששם כח הדברי, והגמר היא הכאה ושם נגמר ונעשה האדם מורכב מן הנשמה השכלית וגוף.